

Minister Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej

BM-II.059.1.409.2025

Warszawa, /elektroniczny znacznik czasu/

Pan
Szymon Hołownia
Marszałek Sejmu
Rzeczypospolitej Polskiej

Szanowny Panie Marszałku,

w odpowiedzi na interpelację nr 11854 Pani Posłanki Iwony Hartwich, w sprawie zmian zasad przyznawania świadczenia w postaci tzw. renty wdowiej, proszę przyjąć poniższe informacje.

Ustawa z dnia 26 lipca 2024 r. o zmianie ustawy o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych oraz niektórych innych ustaw (Dz. U. poz. 1243) wprowadziła od 1 stycznia 2025 r. nową regułę zbiegu prawa do renty rodzinnej po zmarłym małżonku z prawem do własnego świadczenia o charakterze emerytalno-rentowym. Przepisy ustawy przewidują, że w przypadku zbiegu prawa do tych świadczeń, począwszy od 1 lipca 2025 r., jedno świadczenie wypłacane jest wdowie lub wdowcowi w całości, a drugie w wysokości 25% (w okresie przejściowym, tj. od 1 lipca 2025 r. do 31 grudnia 2026 r. będzie to 15%). Przywołany akt wprowadza zatem nową regułę zbiegu prawa do nabytej renty rodzinnej, którą wnioskodawcy ustawy nazwali „rentą wdowią”.

Przepisy określają krąg osób uprawnionych do korzystania z nowej reguły zbiegu prawa do renty rodzinnej z innym świadczeniem emerytalno-rentowym. Wdowy lub wdowcy ubiegający się o ustalenie zbiegu prawa do renty rodzinnej po zmarłym małżonku oraz prawa do innego świadczenia emerytalno-rentowego muszą spełnić warunki:

- osiągnięcia wieku emerytalnego określonego w art. 24 ust. 1 ustawy o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych;
- pozostawania we wspólności małżeńskiej do dnia śmierci małżonka;
- nabycia prawa do renty rodzinnej po zmarłym małżonku nie wcześniej niż 5 lat przed i osiągnięciem wieku emerytalnego określonego w art. 24 ust. 1 ustawy o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych;
- niewstąpienia w nowy związek małżeński (wypłata świadczeń w zbiegu na zasadach tzw. renty wdowiej będzie ustawała z dniem poprzedzającym dzień zawarcia nowego związku małżeńskiego przez osobę uprawnioną).

Ustawa wprowadza limit świadczeń pobieranych w ramach tzw. renty wdowiej do poziomu trzykrotności najniższej emerytury (wynoszącej od marca 2025 r. 1 878,91 zł) tj. do wysokości 5 636,73 zł.

Wskazane warunki wynikają z konieczności skierowania renty wdowiej do osób najbardziej potrzebujących, które w sposób dotkliwy finansowo odczuły stratę osoby bliskiej, a prawo do renty rodzinnej po zmarłym małżonku nabyły w końcowym okresie aktywności zawodowej lub po jej ustaniu, praktycznie tracąc możliwość poprawy swojej sytuacji majątkowej.

Taki kształt warunków podyktowane jest potrzebą odpowiedzialnego wdrożenia do systemu emerytalno-rentowego nowego rozwiązania, które uwzględnia zarówno oczekiwania wnioskodawców projektu obywatelskiego, jak i możliwości Funduszu Ubezpieczeń Społecznych i budżetu państwa, z którego FUS jest dotowany.

Należy podkreślić, że renta wdowia nie jest odrębnym świadczeniem, ale stanowi szczególną instytucję w systemie ubezpieczenia społecznego. Wprowadza prawo pobierania dwóch świadczeń jednocześnie (jednego w całości, drugiego w części). Ze względu na różny od renty rodzinnej charakter tego uprawnienia, ustawodawca odmiennie określił warunki uzyskania prawa do pobierania tych dwóch świadczeń uznając, że osobom, które utraciły partnera na późnym etapie życia trudniej jest dostosować się do nowej sytuacji niż ludziom młodszym. Uprawnienie do łączenia dwóch świadczeń stanowi odmienną konstrukcję prawną od samodzielnego świadczenia jakim jest renta rodzinna, dlatego może podlegać innym regułom w zakresie warunków oraz ograniczeń dotyczących jego nabywania, jak w przypadku limitu wysokości pobieranych świadczeń.

Odnosnie do kwestii pomocy dla osób samotnie wychowujących dzieci po śmierci współmałżonka pragnę zauważyć, że na gruncie systemu emerytalno-rentowego podstawową formą wsparcia po śmierci małżonka jest renta rodzinna.

Jest to świadczenie z ubezpieczenia społecznego mające zapewnić środki pieniężne tym spośród członków rodziny ubezpieczonego, którzy wraz z jego śmiercią utracili żywiciela. Prawo do świadczenia powstaje zatem w przypadku ziszczenia się ryzyka ubezpieczeniowego, którym jest śmierć żywiciela rodziny. Renta rodzinna ma więc zarazem majątkowy i alimentacyjny charakter kompensaty środków utrzymania utraconych przez rodzinę wskutek śmierci ubezpieczonego, który był jej żywicielem. Jej podstawową funkcją jest czasowe zapewnienie środków egzystencji rodzinie ubezpieczonego (przede wszystkim jego dzieciom), którą utrzymywał on przed śmiercią.

Zasady nabywania prawa do renty rodzinnej oraz ustalania jej wysokości zostały ściśle określone przepisami ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych. Zgodnie z art. 65 ust. 1 tego aktu renta rodzinna przysługuje uprawnionym członkom rodziny osoby, która w chwili śmierci miała ustalone prawo do emerytury lub renty z tytułu niezdolności do pracy lub spełniała warunki wymagane do uzyskania jednego z tych świadczeń.

Zgodnie z art. 70 ust. 1 ustawy o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych prawo do renty rodzinnej przysługuje wdowie, jeżeli w chwili śmierci męża osiągnęła wiek 50 lat lub była niezdolna do pracy albo jeśli nie ukończyła 50 lat, ale wychowuje co najmniej jedno dziecko do 16 roku życia, które jest uprawnione do renty rodzinnej po zmarłym ubezpieczonym. W przypadku sprawowania pieczy nad dzieckiem całkowicie niezdolnym do pracy i samodzielnej egzystencji lub całkowicie niezdolnym do pracy, które jest uprawnione do renty rodzinnej, świadczenie przysługuje wdowie bez względu na wiek dziecka. Ponadto, zgodnie z art. 70 ust. 2 omawianej ustawy, uprawnienie do renty rodzinnej przysługuje wdowie, która osiągnęła wiek 50 lat lub stała się niezdolna do pracy już po śmierci męża - nie później jednak niż w ciągu 5 lat od tego zdarzenia lub od chwili, w której zaprzestała wychowywania dziecka do 16 roku życia (18 roku życia, jeśli dziecko się uczy) lub zaprzestała wychowywania dziecka uznanego za całkowicie niezdolne do pracy.

Omówione złagodzenie warunków uzyskania uprawnień do renty rodzinnej w przypadku małżonka wychowującego małe dziecko ma charakter szczególny i w sposób istotny wpływa na możliwości nabycia uprawnień do renty rodzinnej przez osoby młodo owdowiałe.

Przepisy ustawy o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych wprowadziły jednolite zasady nabywania prawa do renty rodzinnej przez wszystkie osoby uprawnione do tego świadczenia. Każda wdowa i wdowiec mogą uzyskać uprawnienia do renty rodzinnej z tytułu śmierci współmałżonka, o ile spełnią ustawowe kryteria.

Zapewniam, że w Ministerstwie Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej brane są pod uwagę wszystkie postulaty świadczeniobiorców, również te dotyczące zmiany przepisów emerytalno-rentowych. Zgłaszane uwagi stanowią dla Ministra istotną wskazówkę przy podejmowaniu działań zmierzających do doskonalenia systemu emerytalnego. Niemniej ze względu na fakt, że każda zmiana w systemie emerytalnym niesie ze sobą poważne konsekwencje finansowe i dotyczy wielu osób, propozycje wprowadzenia nowych rozwiązań w tym obszarze winny być skrupulatnie analizowane. Dotyczy to także rozszerzenia kręgu osób uprawnionych do renty wdowiej. W każdym przypadku - biorąc pod uwagę aktualną i prognozowaną sytuację FUS - będzie się ono wiązało z koniecznością zwiększenia dotacji do funduszu z budżetu państwa. Kluczowe w tej sprawie pozostaje stanowisko Ministra Finansów i Gospodarki, zgodnie z którym aktualne rozwiązania odpowiadają możliwościom budżetu państwa.

Jednocześnie przypominam, że zgodnie z art. 16 ustawy z dnia 26 lipca 2024 r. Rada Ministrów dokona w 2028 roku weryfikacji wskaźnika wysokości świadczeń w zbiegu celem oceny zasadności jego podwyższenia, uwzględniając na tle sytuacji społeczno-gospodarczej kraju położenie grup osób uprawnionych na mocy tego aktu do wypłaty świadczeń w zbiegu. Będzie to również okazją do całościowego przeglądu rozwiązań prawnych dotyczących renty wdowiej, w tym - kręgu osób uprawnionych do skorzystania z tego rozwiązania.

Z wyrazami szacunku

z up. Ministra Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej
dr hab. Sebastian Gajewski, prof. uczelni
Podsekretarz Stanu
/-kwalifikowany podpis elektroniczny-/